

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (första avdelningen)

den 16 juli 2015 *

”Begäran om förhandsavgörande — Artikel 99 i domstolens rättegångsregler — Direktiv 93/13/EEG — Artikel 7 — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artiklarna 7 och 47 — Konsumentavtal — Avtal om hypotekslån — Oskäligen avtalsvillkor — Förfarande för utmätning av intecknad egendom — Rätten att överklaga”

I mål C-539/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Audiencia Provincial de Castellón (Spanien) genom beslut av den 21 november 2014, som inkom till domstolen den 27 november 2014, i målet

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

mot

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano (referent) samt domarna S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits och F. Biltgen,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med hänsyn till att domstolen, efter att ha hört generaladvokaten, har beslutat att i enlighet med artikel 99 i domstolens rättegångsregler avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

följande

* Rättegångsspråk: spanska.

Beslut

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 7 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12), jämförd med artiklarna 47, 34.3 och 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Juan Carlos Sánchez Morcillo och María del Carmen Abril García och, å andra sidan, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (nedan kallad Banco Bilbao) angående nämnda personers invändning mot utmätningen av deras bostad.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Artikel 1.1 i direktiv 93/13 har följande lydelse:

”Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.”

- 4 Artikel 3 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”1. Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

2. Det skall alltid anses att ett avtalsvillkor inte har varit föremål för individuell förhandling om det har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka villkorets innehåll; detta gäller särskilt i samband med i förväg formulerade standardavtal.

...

3. Bilagan innehåller en vägledande, inte uttömmande lista på villkor som kan anses oskäliga.”

- 5 I artikel 7.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

Spansk rätt

- 6 Till följd av domen Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) ändrades civilprocesslagen (Ley de Enjuiciamiento Civil) av den 7 januari 2000 (BOE nr 7 av den 8 januari 2000 s. 575) (nedan kallad civilprocesslagen). Ändringen infördes genom kapitel III i lag 1/2013 om åtgärder för att förstärka skyddet för hypotekslåntagare, skuldkonvertering och subventionerade hyror (Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social) av den 14 maj 2013 (BOE nr 116 av den 15 maj 2013, s. 36373).

7 Genom den tredje slutbestämmelsen i lagdekret 11/2014 om brådskande åtgärder i konkursförfaranden (decreto-ley 11/2014 de medidas urgentes en materia concursal) av den 5 september 2014 (BOE nr 217, av den 6 september 2014, s. 69767) har ännu en ändring gjorts av civilprocesslagen (nedan kallad den ändrade civilprocesslagen). Syftet var att lagen skulle ”bringas i överensstämmelse med den dom som Europeiska unionens domstol nyligen meddelade, den 17 juli 2014”.

8 I artikel 695 i den ändrade civilprocesslagen, som rör förfarandet för invändning mot utmätning av intecknad egendom, föreskrivs följande:

”1. I de förfaranden som nämns i detta kapitel kan utmätningsskyldigheten endast invända mot verkställigheten om invändningarna grundar sig på följande omständigheter:

(1) Säkerheten eller den fordran för vilken säkerhet har ställts har upphört ...

(2) Det har begåtts ett fel vid beräkningen av det utmätningsskyldiga beloppet ...

(3) Utmätning sker av intecknad lös egendom eller egendom på grundval av vilken säkerhet ställts utan besittningsövergång, och denna egendom är underkastad annan panträtt, inteckning i lös eller fast egendom eller kvarstad som registrerats före uppkomsten av den förpliktelse som föranlett förfarandet, vilket ska styrkas med registerintyg.

(4) Ett avtalsvillkor som utgör grunden för utmätningen, eller som bestämmer det utmätningsskyldiga beloppet, är oskäligt.

2. Om en invändning enligt första stycket görs ska domstolstjänstemannen skjuta upp verkställigheten och kalla parterna till ett sammanträde vid den domstol som förordnat om verkställighet. Mellan kallelsen och nämnda sammanträde ska det gå minst femton dagar. Vid detta sammanträde ska rätten höra parterna och gå igenom de skriftliga inlagorna. Senast två dagar efter sammanträdet ska rätten meddela beslut i frågan.

3. Om rätten beslutar att bifalla en invändning som grundar sig på de omständigheter som anges i leden 1 och 3 i första stycket i denna artikel ska verkställigheten ställas in. Om rätten beslutar att bifalla en invändning som grundar sig på den omständighet som anges i led 2 i första stycket i denna artikel ska ett belopp fastställas för den fortsatta verkställigheten.

Om rätten finner att den omständighet som anges i led 4 i första stycket föreligger, ska den ställa in verkställigheten om avtalsvillkoret ligger till grund för verkställigheten. I annat fall ska verkställigheten fortsätta, men det oskäliga villkoret ska inte tillämpas.

4. Beslut att ställa in verkställigheten, att inte tillämpa ett oskäligt villkor eller att avslå en invändning som gjorts med stöd av led 4 i första stycket får överklagas.

I andra än dessa fall får ett beslut om en sådan invändning som avses i denna artikel inte angripas med något rättsmedel och det ska endast ha verkan inom ramen för det exekutionsförfarande i vilket det meddelats.”

9 I artikel 698 i den ändrade civilprocesslagen föreskrivs följande:

”1. De invändningar som gjorts av gäldenären, tredje man som förvärvat intecknad egendom eller andra berörda personer och som inte omfattas av ovanstående artiklar, såsom invändningar avseende exekutionstitelns ogiltighet, skuldens förfallotid, frågan om skulden är säker, skuldens upphörande eller skuldens storlek, prövas i ett särskilt förfarande, vilket inte kan leda till att det exekutionsförfarande som föreskrivs i detta kapitel skjuts upp eller hindras.

...”

- 10 Artikel 552 i den ändrade civilprocesslagen avser de rättsmedel som finns att tillgå om rätten beslutar att inte bifalla ansökan om verkställighet. Där föreskrivs följande:

”1. Om rätten finner att de grunder och villkor som enligt lag krävs för ett förordnande om verkställighet inte föreligger, ska den avslå ansökan om verkställighet.

När rätten finner att ett villkor i en av de exekutionstitlar som avses i artikel 557 första stycket kan kvalificeras som oskäligt ska den höra parterna inom femton dagar. Efter det att parterna har hörts ska rätten meddela sitt beslut inom fem helgfria dagar i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 561 första stycket punkt 3.

2. Rättens beslut om avslag på ansökan om verkställighet kan överklagas direkt, varvid enbart borgenären deltar i handläggningen av överklagandet. Denna kan också välja att begära att samma domstol ska göra en omprövning av ansökan innan ett överklagande inges.

3. När beslutet om avslag på ansökan om verkställighet har vunnit laga kraft har borgenären endast möjlighet att göra gällande sina rättigheter i det aktuella ordinarie förfarandet, såvida inte rättskraften hos den dom eller det slutliga beslut som ligger till grund för ansökan om verkställighet utgör hinder för detta.”

- 11 I artikel 557 i den ändrade civilprocesslagen, som rör förfarandet för invändningar mot verkställighet grundad på andra exekutionstitlar än domstolsavgöranden och skiljedomar, föreskrivs följande:

”1. När rätten förordnar om verkställighet med stöd av sådana exekutionstitlar som avses i artikel 517 andra stycket punkterna 4, 5, 6 och 7, eller med stöd av sådana andra handlingar som utgör exekutionstitlar som avses i artikel 517 andra stycket punkt 9, får utmätningsgäldenären endast invända, inom den frist och i den form som föreskrivs i föregående artikel, om invändningen grundar sig på något av följande:

...

7° Exekutionstiteln innehåller oskäligen villkor.

2. Om en invändning görs i enlighet med föregående stycke skjuter domstolstjänstemannen upp verkställigheten såsom en åtgärd för processledning.”

- 12 Artikel 561 i den ändrade civilprocesslagen rör beslut avseende invändning på grund av materiella brister. Den har följande lydelse:

”1. Efter det att parterna har beretts tillfälle att yttra sig över en invändning mot verkställighet som inte har gjorts på grund av brister i förfarandet och efter en eventuell förhandling meddelar rätten, enbart med avseende på verkställigheten, ett av följande beslut:

(1) Verkställigheten ska fortsätta med avseende på det fastställda beloppet om invändningen avslås i sin helhet. Om den som invänder har gjort gällande att ansökan avser ett orimligt stort belopp och invändningen delvis har bifallits ska verkställigheten endast fortsätta med avseende på motsvarande belopp.

...

- (2) Verkställighet ska inte ske om någon av de grunder som nämns i artiklarna 556 och 557 föreligger eller om en invändning om att ansökan avser ett orimligt stort belopp har bifallits i sin helhet i enlighet med artikel 558.
- (3) Om det fastställs att ett eller flera villkor är oskäligen, ska följden av detta anges i beslutet, vilken kan vara antingen att verkställighet ej ska ske eller att verkställighet ska ske utan tillämpning av de villkor som anses oskäligen.

2. Om invändningen mot verkställighet bifalls, förlorar verkställigheten sin verkan, eventuella beslag och säkerhetsåtgärder hävs och utmätningsgäldenären ska försättas i samma situation som innan verkställigheten påbörjades, i enlighet med vad som föreskrivs i artiklarna 533 och 534. Utmätningsborgenären ska även förpliktas att ersätta kostnaderna för invändningsförfarandet.

3. Beslutet om invändningen kan överklagas. Överklagandet innebär inte att verkställigheten skjuts upp om det överklagade beslutet innebar ett avslag på invändningen.

...

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 13 I domen Sánchez Morcillo och Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099) har domstolen redan tolkat artikel 7.1 i direktiv 93/13, jämförd med artikel 47 i stadgan inom ramen för det nationella målet. Bakgrunden till detta mål framgår av punkterna 13–18 i nämnda dom:

”13 Det framgår av beslutet om hänskjutande att klagandena i det nationella målet den 9 juni 2003 undertecknade ett officiellt bestyrkt avtal med Banco Bilbao om ett hypotekslån på 300 500 euro. Enligt avtalet skulle deras bostad utgöra säkerhet för lånet.

14 Lånet skulle återbetalas senast den 30 juni 2028 genom 360 månatliga avbetalningar. Om låntagarna underlät att fullgöra sin betalningsskyldighet hade Banco Bilbao rätt att säga upp lånet till förtida betalning. I villkor 6 bis i låneavtalet fastställdes dröjsmålsräntan till 19 procent per år, medan den lagstadgade räntan i Spanien under den tidsperiod som det nationella målet avser var 4 procent per år.

15 Då låntagarna hade underlåtit att fullgöra sin skyldighet att erlägga de månatliga avbetalningarna på lånet, krävde Banco Bilbao den 15 april 2011 att hela lånet skulle återbetalas, att ränta och dröjsmålsränta skulle erläggas samt att den intecknade fastigheten skulle säljas på exekutiv auktion till förmån för banken.

16 Efter det att utmätningsförfarandet hade inletts invände klagandena mot utmätningen [och gjorde därvid gällande att exekutionstiteln var bristfällig och att domstolen saknade behörighet]. Invändningen avslogs genom ett beslut som meddelades av Juzgado de Primera Instancia no 3 de Castellón (domstol [i första instans] nr 3 i Castellón, Spanien) den 19 juni 2013. Klagandena överklagade beslutet. Det fastställdes att deras överklagande kunde tas upp till prövning och överklagandet översändes till Audiencia Provincial de Castellón för prövning (provinnsdomstolen i Castellón).

17 Audiencia Provincial de Castellón har förklarat att spansk civilprocessrätt tillåter överklagande av ett beslut i vilket det förordnas att ett förfarande för utmätning av intecknad egendom ska upphöra på grund av ett bifall till en invändning från gäldenären, men däremot inte tillåter att en gäldenär vars invändning har underkänts överklagar det beslut från första instans i vilket det förordnas att utmätningsförfarandet ska fortsätta.

- 18 Audiencia Provincial de Castellón ställer sig tveksam till om denna nationella lagstiftning är förenlig med konsumentskyddssyftet i direktiv 93/13 och med rätten till ett effektivt rättsmedel som stadfästs i artikel 47 i stadgan. Audiencia Provincial de Castellón har också framhållit att en möjlighet för gäldenärerna att överklaga skulle kunna vara av särskilt avgörande betydelse då vissa avtalsvillkor i låneavtalet i det nationella målet skulle kunna betraktas som 'oskäliga' i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 93/13."
- 14 Mot denna bakgrund beslutade Audiencia Provincial de Castellón att ställa tolkningsfrågor till domstolen angående just denna problematik.
- 15 I domen Sánchez Morcillo och Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099) besvarade domstolen Audiencia Provincial de Castellóns tolkningsfråga på så sätt att artikel 7.1 i direktiv 93/13, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för ett sådant system för verkställighet som det som det nationella målet handlar om, och som innebär att ett utmättningsförfarande inte kan avbrytas av den domstol som prövar målet om fastställelse, vilken i sitt slutliga avgörande på sin höjd kan bevilja konsumenten skadeersättning, eftersom konsumenten, i egenskap av utmätningsgäldenär, inte kan överklaga ett beslut om avslag på en invändning mot verkställigheten, medan däremot en näringsidkare, i egenskap av utmätningssborgenär, kan överklaga ett beslut om att förfarandet ska upphöra eller om att ett oskäligt avtalsvillkor inte får tillämpas.
- 16 Som en följd av denna dom ändrade den spanske lagstiftaren, genom lagdekret 11/2014, artikel 695 fjärde stycket i civilprocesslagen.
- 17 Den hänskjutande domstolen, som handlägger överklagandet, har emellertid anfört att denna ändring gör det möjligt för konsumenterna att överklaga ett beslut om avslag på invändningen mot verkställighet enbart om den invändning som avlogs av domstolen i första instans grundade sig på omständigheten att ett avtalsvillkor som utgjorde grunden för exekutionstiteln var oskäligt, medan däremot näringsidkare får överklaga alla beslut som innebär att förfarandet ska avbrytas, oavsett vilken omständighet som låg till grund för den invändning som beslutet rör.
- 18 Nämnda domstol anser följaktligen att det fortfarande är oklart huruvida en sådan nationell bestämmelse – som skulle leda till avvisning av klagandenas överklagande i det nationella målet – är förenlig med syftet att skydda konsumenter i direktiv 93/13 jämfört med principen om parternas likställdhet i processen, vilken garanteras genom artikel 47 i stadgan, och med rätten till bostad och till privat- och familjeliv, vilka stadfästs i artikel 34.3 respektive artikel 7 i stadgan.
- 19 Mot denna bakgrund beslutade Audiencia Provincial de Castellón att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:
- "Ska artikel 7 i direktiv [93/13], jämförd med artiklarna 47, 34.3 och 7 i [stadgan], tolkas så, att den utgör hinder för en processrättslig bestämmelse som artikel 695 fjärde stycket i [den ändrade civilprocesslagen], vilken reglerar möjligheten att överklaga beslut angående invändningar mot utmätning av intecknad eller pantsatt egendom och bara medger överklagande av beslut som innebär att utmättningsförfarandet ska avbrytas eller att ett oskäligt avtalsvillkor inte får tillämpas eller beslut om avslag på en invändning som grundar sig på att ett avtalsvillkor är oskäligt, vilket får till direkt följd att en näringsidkare i egenskap av utmätningssborgenär förfogar över fler rättsmedel för att överklaga än en konsument i egenskap av utmätningsgäldenär?"
- 20 Audiencia Provincial de Castellón ansökte den 27 november 2014 om att målet skulle handläggas skyndsamt enligt artikel 23a i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 105.1 i domstolens rättegångsregler. Enligt den hänskjutande domstolen är skälet till att det är synnerligen brådskande att målet avgörs att det här aktuella förfarandet om utmätning av intecknad egendom rör konsumenternas, det vill säga utmätningssgäldenärernas, stadigvarande bostad, vilket medför en risk för att de förlorar sin bostad och försätter dem och deras familjer i en särskilt utsatt situation.

Tolkningsfrågan

- 21 Det följer av artikel 99 i rättegångsreglerna att om en fråga i en begäran om förhandsavgörande är identisk med en fråga som domstolen redan har avgjort, om svaret på en sådan fråga klart kan utläsas av rättspraxis eller om svaret på frågan inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, får domstolen, på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat.
- 22 Denna artikel ska tillämpas i förevarande mål.
- 23 Den hänskjutande domstolen har ställt tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida artikel 7 i direktiv 93/13, jämförd med artiklarna 7, 34.3 och 47 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom den som är i fråga i det nationella målet, enligt vilken konsumenten i egenskap av gäldenär i ett förfarande om utmätning av intecknad egendom får överklaga ett beslut om avslag på invändningen mot verkställigheten enbart om den invändning som avslogs av domstolen i första instans grundade sig på omständigheten att ett avtalsvillkor som utgjorde grunden för exekutionstiteln var oskäligt, medan däremot näringsidkare får överklaga alla beslut som innebär att förfarandet ska avbrytas, oavsett vilken omständighet som låg till grund för den invändning som beslutet rör.
- 24 Domstolen erinrar härvid inledningsvis om att det framgår av fast rättspraxis att det skyddssystem som införts genom direktiv 93/13 grundar sig på tanken att konsumenten intar en underlägsen ställning i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsförmåga som informationsnivå (dom Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 44, och dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 22).
- 25 Med hänsyn till denna underlägsna ställning föreskrivs det i artikel 6.1 i direktivet att oskäliga villkor inte är bindande för konsumenten. Detta är en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga (dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 23 samt där angiven rättspraxis).
- 26 I detta syfte föreskrivs i artikel 7.1 i direktiv 93/13 att medlemsstaterna i sina rättsordningar ska se till att det finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter (dom Baczó och Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, punkt 39).
- 27 Domstolen har i detta sammanhang flera gånger konstaterat att de nationella domstolarna har en skyldighet att, så snart de har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga i detta hänseende, ex officio bedöma huruvida ett avtalsvillkor på vilket direktivet är tillämpligt är oskäligt och därigenom undanröja obalansen mellan konsumenten och näringsidkaren (dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 24).
- 28 De nationella verkställighetsförfarandena, såsom förfaranden för utmätning av intecknad egendom, måste uppfylla de krav som sålunda har uppställts i domstolens praxis för ett effektivt konsumentskydd (dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 25).
- 29 Härvid ska särskilt påpekas att domstolen redan har slagit fast att direktiv 93/13 ska tolkas så, att det utgör hinder för lagstiftning i en medlemsstat som innebär att samtidigt som det inom ramen för förfarandet för utmätning av intecknad egendom inte finns någon möjlighet att till grund för en invändning åberopa att ett avtalsvillkor som legat till grund för en exekutionstitel är oskäligt, får den domstol som dömer i målet om fastställelse, och som är behörig att pröva huruvida ett sådant

avtalsvillkor är oskäligt, inte förordna om säkerhetsåtgärder, som till exempel inhibition av verkställigheten i fråga, när ett sådant förordnande behövs för att säkerställa att domstolens slutliga avgörande får full verkan (dom Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 64).

- 30 Domstolen har även tolkat direktiv 93/13 så, att det utgör hinder för lagstiftning i en medlemsstat vilken inte tillåter den domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet att i ett förfarande för utmätning av intecknad egendom, vare sig ex officio eller på begäran av konsumenten, göra en oskälighetsbedömning av ett villkor i det avtal som föranlett den skuld för vilken betalning begärs och som ligger till grund för exekutionstiteln, och inte heller tillåter nämnda domstol att förordna om säkerhetsåtgärder för att säkerställa att det slutliga avgörandet från den domstol som prövar målet om fastställelse, och som är behörig att bedöma huruvida detta villkor är oskäligt, får full verkan (beslut Banco Popular Español och Banco de Valencia, C-537/12 och C-116/13, EU:C:2013:759, punkt 60).
- 31 Domstolen har i detta sammanhang preciserat att artikel 7.1 i direktiv 93/13, jämförd med artikel 47 i stadgan, utgör hinder för ett system för verkställighet som innebär att ett förfarande för utmätning av intecknad egendom inte kan avbrytas av den domstol som prövar målet om fastställelse, vilken i sitt slutliga avgörande på sin höjd kan bevilja konsumenten skadeersättning, eftersom konsumenten, i egenskap av utmätningsskuldägar, inte kan överklaga ett beslut om avslag på en invändning mot verkställigheten, medan däremot en näringsidkare, i egenskap av utmätningssborgenär, kan överklaga ett beslut om att förfarandet ska upphöra eller om att ett oskäligt avtalsvillkor inte får tillämpas (dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 51).
- 32 Den nu aktuella tolkningsfrågan kan därmed klart besvaras med ledning av de upplysningar som domstolen har tillhandahållit i sin praxis på dessa punkter, i den del den avser frågan huruvida ändringen av artikel 695 fjärde stycket i civilprocesslagen, vilken infördes med anledning av domstolens dom Sánchez Morcillo och Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099), strider mot den tolkning av direktiv 93/13 som följer av den domen.
- 33 Det ska härvid erinras om att det framgår av fast rättspraxis att i avsaknad av harmonisering av de nationella mekanismerna för exekutiva åtgärder, ska reglerna för användningen av de rättsmedel som tillåts mot ett beslut om lagenligheten av ett avtalsvillkor inom ramen för ett utmätningförfarande fastställas i medlemsstaternas interna rättsordning enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi, dock på villkor att dessa regler inte är mindre förmånliga än de som gäller för liknande situationer som regleras av nationell rätt (likvärdighetsprincipen) och inte medför att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som konsumenterna har enligt unionsrätten (effektivitetsprincipen) (dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 31).
- 34 Domstolen har inte tagit del av några omständigheter som ger anledning att betvivla att den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet är förenlig med likvärdighetsprincipen.
- 35 Vad beträffar effektivitetsprincipen har domstolen redan slagit fast att varje fall i vilket frågan uppkommer huruvida en nationell processuell regel medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten måste bedömas med beaktande av regelns ställning i det samlade förfarandet, förfarandets förlopp och förfarandets särdrag vid de olika nationella instanserna. Härvid ska de principer som ligger till grund för det nationella domstolssystemet beaktas, såsom skyddet för rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och principen om en ändamålsenlig handläggning (dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 34).
- 36 Medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att de rättigheter som enskilda enligt direktiv 93/13 har mot tillämpningen av oskäliga avtalsvillkor inte blir verkningslösa innebär sålunda ett krav på ett effektivt domstolsskydd. Detta har också stadfästs i artikel 47 i stadgan, vilken den nationella domstolen är skyldig att respektera. Detta skydd måste gälla såväl fastställandet av vilka domstolar

som är behöriga att pröva en talan som grundar sig på unionsrätten som fastställandet av de processuella reglerna för väckandet av en sådan talan (dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 35).

- 37 Domstolen erinrar härvid om att med anledning av domen Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) ändrades civilprocesslagens bestämmelser om förfarandet för utmätning av intecknad eller pantsatt egendom genom lag 1/2013. Genom denna lag infördes i artikel 695 första stycket i civilprocesslagen en möjlighet för utmätningsgäldenären att till stöd för en invändning mot en utmätning av intecknad egendom göra gällande att det avtalsvillkor som utgör grunden för verkställigheten är oskäligt.
- 38 I detta sammanhang ändrades, genom lagdekret 11/2014, även fjärde stycket i artikel 695 i civilprocesslagen i syfte att bringa denna i överensstämmelse med domen Sánchez Morcillo och Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099).
- 39 Det är utrett att denna bestämmelse i sin ändrade lydelse mycket riktigt ger en konsument rätt att överklaga ett beslut, från den domstol som prövar ansökan om verkställighet, om avslag på konsumentens invändning mot utmätningen, när invändningen är grundad på att ett villkor i det avtal som föranledde den aktuella skulden och som ligger till grund för exekutionstiteln är oskäligt i den mening som avses i artikel 3 i direktiv 93/13.
- 40 På grund därav innebär de processuella regler som införts genom den sålunda ändrade bestämmelsen att den domstol som prövar målet om verkställighet har möjlighet att, innan verkställighetsförfarandet avslutas och inom ramen för en tvåinstansprövning, göra en bedömning av huruvida ett avtalsvillkor som ligger till grund för det utmätningsbara beloppet eller för exekutionstiteln är oskäligt. I sistnämnda fall innebär nämnda regler att domstolen i fråga till och med kan upphäva den pågående utmätningen.
- 41 Till skillnad från vad som var fallet med de processuella reglerna i det mål där domstolen meddelade domen Sánchez Morcillo och Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 43), utsätter en sådan nationell bestämmelse inte längre konsumenten, och hela dennes familj, för risken att förlora sin bostad genom tvångsförsäljning i ett sammanhang där domstolen som prövar målet om fastställelse inte kan skjuta upp utmätningsförfarandet eller den domstol som har att pröva ansökan om verkställighet eventuellt på sin höjd gör en ytlig bedömning av giltigheten av det avtalsvillkor som ligger till grund för näringsidkarens ansökan.
- 42 Såsom den hänskjutande domstolen har påpekat innebär artikel 695 fjärde stycket i den ändrade civilprocesslagen visserligen att konsumenten har rätt att överklaga ett beslut om avslag på en invändning som grundar sig på att ett villkor i det avtal som föranlett den skuld för vilken betalning begärs och som ligger till grund för exekutionstiteln är oskäligt, medan konsumenten inte får överklaga beslut om avslag på invändningen om den grundar sig på någon annan av de omständigheter som anges i artikel 695 första stycket i den ändrade civilprocesslagen. Den hänskjutande domstolen har därvid preciserat att någon sådan begränsning av rätten att överklaga däremot inte kan göras gällande gentemot näringsidkaren, som i egenskap av utmätningsborgenär får överklaga alla beslut enligt vilka förfarandet ska upphöra, oavsett vilken omständighet som låg till grund för invändningen.
- 43 Tillämpningsområdet för direktiv 93/13 är emellertid begränsat till att skydda konsumenter mot användning av oskäliga avtalsvillkor i avtal med näringsidkare.
- 44 Den problematik som hänger samman med att konsumenterna enligt den aktuella nationella lagstiftningen inte får överklaga beslut om avslag på en invändning som grundar sig på andra omständigheter än att ett avtalsvillkor som utgör grund för exekutionstiteln är oskäligt, omfattas följaktligen inte av tillämpningsområdet för detta direktiv, och den kan således inte undergräva effektiviteten av det konsumentskydd som eftersträvas med direktivet.

- 45 Härav följer att artikel 695 fjärde stycket i den ändrade civilprocesslagen tillförsäkrar konsumenterna en fullständig och tillräcklig möjlighet att överklaga. Denna möjlighet är således, i den mening som avses i artikel 7.1 i direktiv 93/13, ett lämpligt och effektivt medel för att, i ett förfarande för utmätning av intecknad egendom, hindra tillämpning av oskäligen avtalsvillkor i den officiella handling om inteckning av fastigheten på grundval av vilken näringsidkaren har ansökt om utmätning av den intecknade fastigheten.
- 46 Mot denna bakgrund ska det tilläggas att domstolsförfarandet vid den spanska domstol som handlägger ansökan om verkställighet inte heller, efter ändringen genom lagdekret 11/2014, uppvisar något särdrag som kan påverka det rättsliga skydd som konsumenterna har rätt till enligt artikel 7.1 i direktiv 93/13 jämförd dels med rätten till respekt för privat- och familjelivet och bostaden, som garanteras genom artikel 7 i stadgan, dels med principen om parternas likställdhet i processen, som utgör en del av den princip om ett effektivt domstolsskydd som avses i artikel 47 i stadgan (se dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 48 och där angiven rättspraxis).
- 47 Nämda ändring medförde nämligen att det spanska processuella systemet för utmätning av intecknad egendom som helhet, och såsom det är tillämpligt i det nationella målet, inte längre utsätter konsumenten för risken för en definitiv och oåterkallelig förlust av bostaden vid en exekutiv tvångsförsäljning innan en domstol ens har kunnat bedöma huruvida ett avtalsvillkor på vilket näringsidkaren har grundat ansökan om utmätning är oskäligt. Såsom konstaterats i punkterna 40 och 41 i förevarande beslut, förstärker nämnda system vidare på ett effektivt sätt domstolskontrollen i detta avseende. Efter överklagande kan nämligen en domstol, inom ramen för en tvåinstansprövning, göra en bedömning av huruvida den prövning av ett sådant avtalsvillkor som gjordes av domstolen i första instans i målet om verkställighet är riktig.
- 48 På samma sätt kan det konstateras – såvitt avser principen om parternas likställdhet i processen när det gäller återopande av oskäligen avtalsvillkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 93/13 i ett nationellt förfarande om utmätning av intecknad egendom såsom det nu aktuella – att det spanska systemet, till följd av ändringen av artikel 695 fjärde stycket i civilprocesslagen, verkligen erbjuder konsumenten en rimlig möjlighet att vidta rättsliga åtgärder grundade på rättigheterna enligt direktiv 93/13 på villkor som inte längre medför väsentliga nackdelar för konsumenten jämfört med näringsidkaren, tillika utmätningsborgenären (se, *e contrario*, Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 49 och där angiven rättspraxis).
- 49 I detta sammanhang är det inte nödvändigt att göra en tolkning av artikel 7.1 i direktiv 93/13 jämförd med artikel 34.3 i stadgan, vilket den hänskjutande domstolen har begärt. Eftersom denna bestämmelse i stadgan, i motsats till vad den hänskjutande domstolen har anfört, inte garanterar rätten till bostad, utan ”rätten till socialt stöd och till stöd till boendet” inom ramen för den socialpolitik som grundar sig på artikel 153 FEUF, är en sådan tolkning nämligen inte relevant för utgången av det nationella målet.
- 50 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tolkningsfrågan besvaras på följande sätt: Artikel 7.1 i direktiv 93/13, jämförd med artiklarna 7 och 47 i stadgan, ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom den som är i fråga i det nationella målet, enligt vilken konsumenten i egenskap av gäldenär i ett förfarande om utmätning av intecknad egendom får överklaga ett beslut om avslag på invändningen mot verkställigheten enbart om den invändning som avslogs av domstolen i första instans grundade sig på omständigheten att ett avtalsvillkor som utgjorde grunden för exekutionstiteln var oskäligt, trots att näringsidkaren däremot får överklaga alla beslut som innebär att förfarandet ska avbrytas, oavsett vilken omständighet som låg till grund för den invändning som beslutet rör.

Rättegångskostnader

- 51 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal, jämförd med artiklarna 7 och 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom den som är i fråga i det nationella målet, enligt vilken konsumenten i egenskap av gäldenär i ett förfarande om utmätning av intecknad egendom får överklaga ett beslut om avslag på invändningen mot verkställigheten enbart om den invändning som avslogs av domstolen i första instans grundade sig på omständigheten att ett avtalsvillkor som utgjorde grunden för exekutionstiteln var oskäligt, trots att näringsidkare däremot får överklaga alla beslut som innebär att förfarandet ska avbrytas, oavsett vilken omständighet som låg till grund för den invändning som beslutet rör.

Underskrifter